

SEOSKI SASTANCI MLADIH (PRELA)

MARIJA FRIŠČIĆ
42000 Varaždin
Zagrebačka 13

UDK: 394-053.7(497.5-3 Lika)
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 08. 06. 1999.
Prihvaćeno: 26. 07. 1999.

Autorica je prikaz seoskih sastanaka mladih u Lici podijelila u dvije cjeline: u prvom dijelu članka definira pojam prela i drugih pojmova srodnog značenja i utvrđuje tipologiju prela prema sudionicima i svrsi sastanaka. U drugome dijelu opisan je zabavni dio prela prikazom raznih šala, pjesama, svirke, plesa, zagonetki i igara. Posebnu pozornost posvećuje igrama na prelu. Neke od njih javljaju se u više krajeva Like u raznim regionalnim varijantama, dok su druge igre specifične samo za određene regije. Posebno su izdvojene igre u kojima se tolerira slobodnije ponašanje mladih. Ova je pojava osobito karakteristična za bunjevačke krajeve Like, što je zanimljiv pokazatelj jer ima srodne elemente običaju liganja u zapadnoj Hercegovini.

Ključne riječi: seoski sastanci mladih / Bunjevci / Lika

UVOD

Ovaj prikaz ličkih prela podijeljen je u dvije cjeline: prva, u kojoj je definiran pojam prelo, navedeni i drugi pojmovi istog ili sličnog značenja, a potvrđeni u Lici, tipologizirano prelo prema sudionicima i svrsi sastanka, te potom detaljnije opisan svaki od nabrojanih tipova. U tom dijelu teksta temelj čine podaci dobiveni iz Upitnice Etnološkog atlasa, tema 111. pod naslovom *Podjela po dobi, sastanci momaka i djevojaka* i to pitanja br. 7, 8, 9, 10, 11, 12. Korišteni su podaci i iz drugih izvora, ali manje. Podaci iz navedene Upitnice ovdje su bili dragocjeni jer vrlo dobro odgovaraju na pitanja o nazivima seoskih sastanaka, njihovoj svrsi, sudionicima, vremenu i mjestu održavanja, o tome tko i kako poziva, što se na njima radi, točnije što rade djevojke i žene, a što momci i muškarci, časte li se čime.

U drugom dijelu opisan je zabavni dio prela kao važan dio takvih sastanaka, osobito kad se na njima okupljaju djevojke i mladići. Tu su uvrštene razne šale, pjesme, svirka, ples, zagonetke i igre. Svi nabrojani oblici zabave svojstveni su prelima i mladih i starih, osim pojedinih šala i svih opisanih igara koje su dio zabave isključivo mladih. Isto tako se u navedenoj Upitnici postavlja pitanje: *Šta se još radi: igraju se neke igre, pjeva se, pleše, svira, pričaju pripovijetke, ili?*, no zapisivači, na žalost, na to pitanje ili nisu odgovorili ili su odgovorili samo potvrdno ili negativno, bez detaljnijeg opisivanja. Stoga, u ovom drugom dijelu podaci iz Upitnice gotovo i nisu upotrijebljeni, već su korišteni oni izvori koji su se dotakli jednog ili više segmenata zabave na prelu:

pjesme i svirke, plesa, igre, ili čega drugoga. Razumljivo je da u svim izvorima nema podataka o svim nabrojanim oblicima zabave već samo o nekima, te da su podaci o tome u pojedinim izvorima opsežniji, u drugima šturiji. Tako, primjerice, neka igra vrlo precizno imenovana i opisana u jednome izvoru, spominje se u drugome samo nazivom (ili čak ni nema potpuno isti naziv nego vrlo sličan), pa se ne može sa sigurnošću tvrditi radi li se u oba izvora o istoj igri, varijantama iste igre ili dvije potpuno različite, unatoč tome što je naziv isti ili sličan. Na takve nedostatke upućivat će se u napomenama.

Važan dio zabave na prelu djevojaka i mladića bile su igre. Dok su se stariji više bavljali razgovorom, pjesmom, svirkom i plesom, mladi su na svojim prelima raznim šalama i igrama davali oduška svojoj mladosti. Čini se da se tako nešto u ovome kraju odobravalo. Većina važnih podataka o igrama na prelu potječe iz rukopisa arhiviranih u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, gdje posebno treba istaknuti zapise Nikole Bonifačića Rožina. Dakako da ni ostale izvore ne treba potcijeniti. Seminarski radovi studenata etnologije vezani uz ovo područje nisu se prečesto doticali ličkih prela, a ako i jesu, to je bilo poprilično šturo. Razlog vjerojatno leži u tome što su oni ispitivali svadbene običaje općenito, te nisu koristili posebnu upitnicu o prelima i seoskim sastancima.¹

NAZIVI SASTANAKA MLADIH

Prelo je pojam koji označava jedan od načina sastajanja mladih i starih, zajedno ili odvojeno, zbog rada, ali i druženja i zabave. Naziv *prelo* s takvim značenjem raširen je po čitavoj Lici, ali se uz njega ponegdje javljaju i drugi nazivi za takva sastajanja. Tako ih u pojedinim mjestima okolice Ogulina, Kosinja, Korenice i Gračaca, te u Perušiću nazivaju *sijelo*, u Pazarištima se, u Maloj Plani i Kalinovači kažu i *silo*, u Dragi i Vranovani *sido*, dok je samo u Skradniku kraj Ogulina potvrđen i specifičan naziv *šičarija*.² Bilo da se radi o zajedničkom bilo odvojenom sastajanju mladih i starih, prela nikad nisu imala isključivo zabavni karakter. Ona su bila ili samo radna, što je bilo rijeđe i što je više bila karakteristika prela starijih nego mlađih, ili kombinirano zabavno-radna. Na prelima se tako prela vuna ili konoplja, radio ručni rad, *komušao* kukuruz, *čijalo* perje... Stoga su, ovisno o vrsti posla, rašireni još poneki nazivi za takva sastajanja: u Gackoj dolini sastanak na kojem su žene prele nazivaju *predana*, a na kojem su *komušale* kukuruz *biljačina* (Friščić et al., 1999:172). Isti takav sastanak u Sv. Roku zovu *komušalo* (Japunčić, 1998:277). *Čijanje* perja u Gackoj dolini i Križkamenici zovu *čijana*, u Sv. Roku *čijalo*, a u Kompolju i Perušiću samo *čijanje* (Friščić et al., 1999:172; Nožinić, EZ FFZ NR 95; Japunčić, 1998:277; Grčević, ONŽO HAZU sign. NZ 21:608; Vedriš, 1998., Sem. r. - EZ FFZ). Prelo, kao pojam, obuhvaća sve vrste sastajanja, bilo da se radi o *predani*, *čijani*, *biljačini* odnosno o *komušanju*. Tomu u

¹ Zahvaljujem kolegici Hani Kurtović, koja mi je pomogla u prikupljanju građe vezane uz temu koja se obrađuje.

² UEA 175; UEA 266; UEA 293; UEA 507; UEA 176; UEA 573; UEA 212; UEA 860; Vedriš, 1998, Sem. r. - EZ FFZ; UEA 348.

prilog govori objašnjenje iz Sv. Roka: *Prelo je u početku bilo predenje: žene i djevojke su uveče odlazile dobrovoljno presti domaćici koja bi sakupila puno vune, konoplje ili lana, a gdje god se okupljaju djevojke, onda tu dolaze i momci te se takve sjedeljke pretvaraju u zabavu. S vremenom su se svi oblici večernih sjedeljki: komušanje kukuruza (komušalo), čijanje perja (čijalo)... počeli nazivati prelo pa je tako ostalo i do danas* (Japunčić, 1998:277).

Ipak, u Križkamenici i Donjem Sincu ističe se da je razlika između prela i čijane odnosno biljačine u tome što na prelu svatko radi, tj. prede za sebe, dok na biljačinama i čijanama svi sudionici rade za domaćina u čijoj se kući održava sastanak (Nožinić, EZ FFZ NR 95; Friščić et al., 1999:172).

VRIJEME ODRŽAVANJA PRELA

Prela su se obično održavala u kasnu jesen i zimu, kad vani nije bilo puno posla. U okolici Gospića počela bi se održavati oko *Matijeve*, dok bi u Križkamenici trajala do oko mjesec dana iza Božića (Bonifačić Rožin, IEF rkp 275; Nožinić, EZ FFZ NR 95). U doba korizme i adventa prela se nisu održavala. Iako su se uglavnom održavala u hladnije doba godine, u okolici Ogulina, Lučanima, Kutarevu, Ivčević Kosi te okolici Korenice i Srba znala su se održavati i ljeti, ali puno rjeđe.³

U Gackoj dolini i južnom dijelu Like uobičajen je dan za prela bila subota, ali su se u okolici Gospića, Pazarištima i u Metku održavala još i srijedom, odnosno u Gackoj dolini utorkom i četvrtkom (Bonifačić Rožin, IEF rkp 275; Friščić et al., 1999:172; UEA 53; UEA 579; UEA 819; Kräusel IEF rkp 218). U pojedinim mjestima u tom dijelu Like spominje se i nedjelja kao još jedan dan za održavanje prela (Bonifačić Rožin, IEF rkp 275; Friščić et al., 1999:172-173; UEA 579; UEA 788). U Križkamenici, gdje je već prije istaknuta razlika između prela i čijana, prela su se održavala ponedjeljkom, srijedom i četvrtkom, dok su čijane bile subotom (Nožinić, EZ FFZ NR 95). Ponegdje nije bilo određenih dana za prelo, već su se ona mogla održavati svaku večer u tjednu. Tako je bilo pretežno u južnim i srednjim dijelovima Like.⁴ Premda se u Kosinjskom Bakovcu u prelo moglo ići svakog dana u tjednu, to je isključivalo nedjelju. Naime, nedjelja je tamo, kao i u Križkamenici bila dan kad se prela nisu smjela održavati (UEA 266; Nožinić, EZ FFZ NR 95). Petak je, isto tako, bio dan zabranjen za prela u Gackoj dolini i, opet, u Križkamenici, gdje se prela nisu smjela održavati ni utorkom ni na Sv. Luciju (zaštitnicu prelja), Sv. Tomu i na Jurjevo, jer se vjerovalo da će tada predivo sagnjiliti ili će ga pojesti moljci, odnosno da konoplja neće roditi (Friščić et al., 1999:173; Nožinić, EZ FFZ NR 95).

Prela su se održavala u večernjim satima i trajala do dugo u noć.

³ UEA 347; UEA 348; UEA 350; UEA 256; UEA 55; UEA 24; UEA 215; UEA 573; UEA 635; UEA 210; UEA 212.

⁴ Japunčić, 1998: 277; UEA 55; UEA 164; UEA 266; UEA 25; UEA 325; UEA 481; UEA 480; UEA 788; UEA 574; UEA 635; UEA 860.

VRSTE PRELA

Prema podacima iz izvora prela se prema sudionicima mogu podijeliti u tri tipa:

1. prela samo za starije, oženjene ljude,
2. prela za mlade, neoženjene i stare, oženjene,
3. prela samo za mladiće i djevojke.

Unatoč tomu što se prema sudionicima prela mogu podijeliti u tri tipa, težište ovog rada je na prelima mladića i djevojaka kao najzastupljenijeg oblika prela na ovome području, a to je zapravo i tema ovoga priloga.

1. PRELA SAMO ZA STARIJE, OŽENJENE LJUDE

Ovakvi sastanci potvrđeni su pod nazivom *prelo* u okolici Gospića, odnosno kao *sijelo* u okolici Korenice (Ivančan, IEF rkp 186; Bonifačić Rožin IEF rkp 275; UEA 507; UEA 176). U Pazarištima ima više naziva: *sido* u Dragi i Vranovini, *silo* u Maloj Plani i Kalinovači, te *veliko prelo* u Aleksinici i Dubravi. U okolici Gospića na ovakvim prelima skupile bi se samo žene. *Ima prela kad žene sjede i rade. To su obično bez mladosti. Tu žene pričaju, kuvaju kavu i rade ručne poslove* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 275). I na *sidu*, *silu* i *velikom prelu* u selima Pazarišta sudjelovale su uglavnom samo žene koje su *prele*, *čijale*, *komušale* ili *plele* čarape.

Ovakva su prela bila više radna nego zabavna.⁵

2. PRELA ZA MLADE, NEOŽENJENE I STARE, OŽENJENE

Ovi sastanci potvrđeni su pod nazivom *prelo* u okolici Otočca, Gospića i Srba, te u Sv. Roku (UEA 164; UEA 186; Japunčić, 1998:277). U Kosinjskom Bakovcu i Bruvnu kod Gračaca zvali su ih *sijelo* (UEA 266; UEA 860).

U okolici Gospića su prela nekad bila razdijeljena *tako da su se posebno veselili mladi, posebno nešto stariji, a posebno oženjeni ljudi. Danas se obično zabavljaju svi zajedno. Štoviše, prisustvovanje prelima dopušteno je ponegdje i djeci* (Ivančan, IEF rkp 186). U istome kraju postojalo je i tzv. *kupljeno prelo* na kojem su se žene i djevojke iz sela okupile kod neke žene i njoj radile - *prele*, *čijale*, i tu momci nisu dolazili (Bonifačić Rožin, IEF rkp 275). Slično je bilo i u Sv. Roku, gdje su djevojke i žene uvečer odlazile presti domaćici koja je skupila puno vune, konoplje i lana. No, za razliku od *kupljenog prela* u gospićkom kraju, momci su ovdje dolazili djevojkama u *prelo te se takve sjedeljke pretvaraju u zabavu* (Japunčić, 1998:277).

Na ovakvim zajedničkim prelima starih i mladih, muškog i ženskog, žene i djevojke su obično bile te koje su radile. Momci i muškarci su razgovarali, šalili se, zadirkivali žene i djevojke, svirali i pjevali. Jedino je u Lučanima kod Brinja potvrđeno da su pri *komušanju* i *čihanju* muškarci pomagali ženama u poslu (UEA 256).

⁵ U Donjem Sincu su i muškarci imali svoja prela. Oni bi se okupili u jednog od njih pa bi se zabavljali razgovorom, pričanjem priča i viceva (Friščić et al., 1999:172). To je jedini primjer da prelo označava sastajanje isključivo radi zabave, bez rada.

Ponegdje je domaćin u čijoj se kući održavalo prelo mogao sudionike nečime počastiti. U Ramljanima ih je počastio pićem, a u Brušanama se precizira da su to bili kava i rakija (UEA 480; UEA 164). Na spomenutom *kupljenom prelu* domaćica *dade jesti, piti, daje prema prilikama* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 275). U nekim mjestima Like ističe se da domaćin nije bio obavezan počastiti sudionike prela, ali je to mogao učiniti (UEA 266; UEA 325; UEA 788; UEA 212).

U prelo se išlo u svoje, i obližnja sela, ali se u okolici Otočca i Pocrnićima kraj Perušića precizira da su iz drugih sela dolazili samo momci, dok su djevojke i žene išle u prelo samo u svom selu (UEA 164; UEA 165; UEA 325).

3. PRELA SAMO ZA MLADIĆE I DJEVOJKE

Prelo, kao sastanak djevojaka i mladića, istoimenog naziva, potvrđeno je na najvećem broju lokaliteta diljem Like.⁶ Na takvim sastancima mladi su se međusobno upoznavali i zbližavali, a raznim šalama, *napivavanjima*, zagonetkama, igrama i plesovima izražavali međusobnu naklonost (Friščić et al., 1999:173).

Ovakva su se prela održavala u kući gdje je bilo neudatih djevojaka, čijim je roditeljima trebala pomoć mlade radne snage oko *čijanja i komušanja*, odnosno gdje se skupilo dovoljno pređe za pređenje. Rijetki su primjeri da se prelo održavalo i drugdje, no bilo je i toga. Tako je, primjerice, u Gornjem Sincu u Gackoj dolini jedna obitelj prije Drugoga svjetskog rata odselila u Sisak, ali je ostavila ključeve svoje kuće koja se tada koristila za sastajanje djevojaka i mladića (Friščić et al., 1999:172). U Popovači u Pazarištima jedna je žena iznajmljivala sobu mladima, a oni su joj se odužili radom. U Dragi, Maloj Plani i Kalinovači takva su se prela održavala u kući neke udovice.

Samo podaci iz Gacke doline i nekih sela Pazarišta preciziraju da su mladi prela počeli obilaziti u 15., 16. godini života (Friščić et al., 1999:172).

Djevojka je pozivala svoje prijateljice u prelo. Momci se obično nisu pozivali, već bi čuli da je negdje prelo i došli sami. Na prelo određenoj djevojci mogli su doći i mladi iz susjednih sela, ali se u Krasnom, Gackoj dolini i Pazarištima naglašava da su tako mogli doći samo momci, dok su djevojke išle u prelo samo u svome selu (UEA 53; Friščić et al., 1999:172). U Gackoj dolini se ne pamti da bi mladići druge vjere ili etničke pripadnosti navraćali na prela u hrvatska sela (Friščić et al., 1999:172). U Kompolju su se sudionici prela nazivali *prelci* (Grčević, ONŽO HAZU sign. NZ 21:680).

Ovakva prela bila su namijenjena mladima i stariji im nisu prisustvovali, osim ukučana djevojke koja je organizirala prelo, no oni bi se sklonili u drugu prostoriju da ne smetaju mladima. Ipak, u Bakovcu, Popovači, Perušiću i Sv. Roku netko od starijih

⁶ Marohnić, 1997., sem. r. - EZ FFZ; Friščić et al., 1999:172; Vedriš, 1998, Sem. r. - EZ FFZ; UEA 53; UEA 281; Grčević ONŽO HAZU sign. NZ 21: 608; UEA 55; UEA 266; UEA 24; Selišek, 1996. Sem. r. - EZ FFZ; Žagar, 1940:159; UEA 481; Maras, 1995, Sem. r. - EZ FFZ; Bonifačić Rožin, IEF rkp 275; Kräusel, IEF rkp 218; Japunčić, 1998:277; Bonifačić Rožin, IEF rkp 271; 327; UEA 176; UEA 500; UEA 573; UEA 579; UEA 215; UEA 635.

je uvijek pazio što mladi rade; tako su u Perušiću to znali biti baka i djed, a u Sv. Roku su domaćin i gospodarica bili dužni za vrijeme prela zaštititi svaku djevojku ako ustreba (Vedriš, 1998, Sem. r. - EZ FFZ; Japunčić, 1998:277).

Na ovim se prelima nije puno jelo jer je važnije bilo obaviti posao pa potom zaplesati i igrati razne igre. Domaćin je obično počastio sudionike prela pićem, ali su i momci, dolazeći na prelo, donosili rakiju ili vino (Friščić et al., 1999:173). U Gackoj dolini kolač tipičan za prela bio je *masnica* ili *gužva*. Ispekla ga je djevojka u koje je prelo ili njezina majka. Jela se i *pogača* (Friščić et al., 1999:173). U Popovači u Pazarištima i Baškim Oštarijama su se počastili jabukama i *uštipcima*, a Velikoj Plani lješnjacima i jabukama⁷ (UEA 481).

Poslove su na prelu obavljale samo djevojke, dok su ih momci zadirkivali, pjevali im, svirali, pričali s njima. Samo se u Zapolju kod Otočca i u Srednjoj Gori kod Udbine spominje da su pomagali djevojkama kod *komušanja* kukuruza (UEA 281; UEA 635).

Po završenom poslu svi su zajedno zaplesali i igrali razne igre.

ZABAVNI DIO PRELA

Dok su žene i djevojke radile, momci i muškarci su im svirali tambure. U Popovači se reklo da momci ne rade ništa, nego se samo drže tamburice i bočice. Tamburaški orkestri su novija pojava. Prije njih se sviralo na tamburu *dangubicu*. Momci su rado svirali tambure, no iz Ivčević Kose potječe podatak da ljudi nisu baš rado prihvaćali tambure i da ih je bilo malo koji su znali *tamburati* (Hećimović-Seselja, 1985:203). U Čovićima se nekad u prelo išlo s *mihom*, a u okolici Gospića je na prelima svirao i guslar (Ivančan IEF rkp 285,186). Uz svirku se, dakako, i pjevalo. Pjevali su se razni *bečarci* - dvostihovi kojima su muškarci i žene, momci i djevojke jedni drugima upućivali razne poruke. U Gackoj dolini to su zvali *napivavanje* i ponekad se radilo o vrlo prostim pjesmicama, premda kazivači to nisu znali (htjeli?) potkrijepiti primjerima (Friščić et al., 1999:173).

Tako su djevojke znale zapjevati momcima:

*Imam prsten i na njemu slovo,
To je slovo ime draganovo.*

*Malena sam odnijet će me lovac,
Moj dragane, ostat ćeš udovac.*

*Daleko smo ja i dragi dosta,
preko vode koja nema mosta*

(Stepanov, IEF rkp 333).

⁷ U Velikoj Plani su se častili i *uštipcima* ali samo na *prelima*, te pri *čijanju* i *komušanju* u doba poklada.

Momci bi zapjevali djevojkama:

*Što bečara u srce udara,
Litra vina i curica fina.*

*Mala moja preko kola stani,
Da ta moje oko nanišani.*

*Oj, djevojko, ubila te tama,
Kako možeš prespavati sama*

(Ivančan, IEF rkp 285).

Pjesme koje su se pjevale na prelima bila su uglavnom šaljivog karaktera. U Čovinima se u prelu pjevala ova pjesma:

*Oj, djevojko, brigo materina,
Što se brineš da se udat nećeš,
Udat ćeš se i naplakat,
Stečeš muža, venut ćeš ko ruža,
Stečeš dice, venut ćeš ko cviče,
Oj, divojko, brigo materina*

(Maras, 1995., Sem. r. - EZ FFZ).

U Ivčević Kosi su momci pjevali djevojkama ovu pjesmu:

*Varoškinje, šure, bure,
Na poslu se slabo žure.
Kad u kolo ko će bolje,
Kad na poso noge bole*

(Hećimović-Seselja, 1985:117-118).

Dok je djevojka prela, mladić joj je mogao uzeti vreteno, za čiji ga je povrat djevojka morala poljubiti. *To ona mora učiniti, jer joj on ne da vreteno, a ona se ne smije vratiti kući bez prede* (Nožinić, EZ FFZ NR 95). U Lovincu ovu šalu zovu *pripredanje*, a ona je, bez određenog naziva potvrđena i u selima Gacke doline, te u Pazarištima u Aleksinici, Velikoj Plani, te u Malome Polju, Kosinjskom Bakovcu i Ivčević Kosi (Bonifačić Rožin, IEF rkp 271; Friščić et al., 1999:173; Bonifačić Rožin, IEF rkp 276; Selišek, 1996, Sem. r. - EZ FFZ; Hećimović Seselja, 1985:201). U Ličkom Lešću uz tu se šalu pjevalo:

*Išla cura u prelo,
izgubila vreteno,
našo momak pa ne da,
dok me pođe za njega*

(Friščić et al., 1999:173).

U Popovači i Križkamenici djevojka je morala poljubiti mladića nakon što joj je podigao vreteno koje joj je ispalo; djevojka ga je ponekad i namjerno ispustila samo da bi mogla poljubiti određenog mladića (Nožinić, EZ FFZ NR 95).

U Kopolju su se djevojke i momci šalili izgovaranjem teških i neobičnih rečenica. *Na pr. potrebna je velika pažnja da se izreče devet puta bez pogreške krpi kotle kotlokrpar ispod kotlokrpareve kuće. Mnogima se kod izgovaranja takvih rečenica splete jezik. Razumije se da se ostali tima smiju. Kod ovakove zabave nekada teško izgovaranje služi samo za izliku da se podmetne štogod bezobrazno, npr. ja bat za vrati. Probajte izgovoriti brzo ovu rečenicu devet puta, pa ćete vidjeti što će Vam izići?* (Grčević, ONŽO HAZU sign. NZ 21:736).

Na prelima su se zabavljali i pripovijedanjem raznih dogodovština, šaljivih pripovijedaka ili pogađanjem narodnih zagonetki. Bilo je raznih zagonetaka:

Četiri brata u jedan šušanj pišaju? - (Vime u krave)

Što na vodi laje bez mozga? - (Perača).

*Crna školja, mesnat klin,
digni nogu pa zabij! - (Crna čarapa i noga).*

*Na stojeć je tražiš,
na ležeć je dobiješ,
ozdol lizneš,
ozgor kreneš. - (Marka)*

(Kräusel, IEF rkp 288).

*Crveno, maleno, curi zabodeno,
nit svrbi, nit boli,
ona veli: nek stoji! - (Rinčica).*

*Niz bedra visi,
u školjicu misli. - (Ključ).*

*Jedva čekam da se smrkne,
da se dlaka s dlakom trkne. - (Trepavica).*

*Idem ja, ide muški za menom,
a jednako nam med nogami. - (Prag).*

(Bonifačić Rožin, IEF rkp 279)

Po završenom poslu na prelima se i zaplesalo. *Plesati se uči na prelima i čijanama. Više privlače veseljačine, nego stisnuti muškarci* (Ivančan, IEF rkp 285).

Po prelima u Gackoj dolini i Pazarištima najviše su se plesali *sving, tango i bečarac* (Friščić et al., 1999:173).⁸ *Valcer i polka* plesali su se u Prozoru i Čovićima u Gackoj dolini, te u Vranovini i Podastrani u Pazarištima (Ivančan, IEF rkp 285). Samo *polka* je potvrđena u Bakovcu, Ličkom Osiku i Ivčević Kosi (Bonifačić Rožin, IEF rkp 275; Hećimović-Seselja, 1985:205). I kolo *kukunješće* plesalo se po prelima u Prozoru, Čovićima, Ivčević Kosi i Ličkom Osiku (Ivančan, IEF rkp 285 i Bonifačić Rožin, IEF rkp 275; Hećimović-Seselja, 1985:205).

IGRE NA PRELIMA

Važan dio ličkih prela bile su i igre koje su igrali djevojke i momci.

One se prema sudionicima igre i njihovoj namjeni mogu podijeliti u dvije osnovne skupine:

1. Igre u kojima su sudjelovali samo mladići - svrha im je bila izmjeravanje snage i izdržljivosti mladića, pridobivanje naklonosti djevojaka ili zbijanje šala
2. Igre u kojima su sudjelovali djevojke i mladići - svrha im je bila međusobno upoznavanje i zbližavanje mladih.

1. IGRE U KOJIMA SU SUDJELOVALI SAMO MLADIĆI

U Lovincu su mladići igrali *vitačenje*, koje je u Kosinjskom Bakovcu poznato kao *vitice*, odnosno u ogulinskome kraju kao *prstenkanje* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 271; Selišek, 1996, Sem. r. - EZ FFZ; Marohnić, 1997, Sem. r. - EZ FFZ).

U toj igri prsten, tj. *vitica* kruži tajno od momka do momka, a jedan pogađa u koga je prsten skriven. Ako ne pogodi, u Kosinjskom Bakovcu dobiva remenom po dlanu i ispada iz igre, a u ogulinskome kraju dobiva po *туру* (Selišek, 1996, Sem. r. - EZ FFZ; Marohnić, 1997, Sem. r. - EZ FFZ). Ako pak pogodi, mora poljubiti djevojku koju mu odrede (Marohnić, 1997, Sem. r. - EZ FFZ). U Lovincu momak u kojega je skriven prsten, ako onaj koji ga traži to i pogodi, nakon što je ovaj pogodio, *bije sve oko sebe i onoga koji je pitao* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 271). U Kosinjskom Bakovcu *vitica* se igrala da bi se stariji momci riješili mladih momaka na prelu (Selišek, 1996, Sem. r. - EZ FFZ).

Mladići su igrali i *zaimanje* - *dvojica se zaimlju koliko će jedan drugoga remenom tući po dlanu. Onaj koji prvi zatraži da se idu zaimati, taj prvi i udara. Potom drugi vraća* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 271). *Zaimanje* koje se igralo u Lovincu vrlo je slično perušičkom *mišanju* kojim su se momci borili za naklonost djevojke. U *mišanju* dva momka također udaraju jedan drugoga po otvorenome dlanu, a koji duže izdrži, osvaja djevojku za koju se bore i može s njom plesati (Vedriš, 1998, Sem. r. - EZ FFZ).

⁸ Na području Pazarišta podaci o plesovima koji su se plesali na prelu prikupljeni su samo u Vranovini, Podastrani, Dragi i Bakovcu. Za ostala sela tog područja nema podataka.

U Kopolju nije bio rijedak slučaj da je među *prelcima* na prelu došlo do tučnjave i to *po sridi većinom cure* (Grčević, ONŽO HAZU sign. NZ 21:513).

U Lovincu je bila poznata igra - *bumsati se*, kojom su momci odmjeravali snagu. *Momci se tuku glavama ko ovnovi. Pobjeđuje onaj koji istisne drugoga. Na tlu stoje i rukama i nogama, zaigraju se i lupaju glavama. Na glavu stavljaju više kapa. Ponekad podmetnu i nešto tvrdo* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 271).

Na prelima u Gornjem Prozoru momci su se često i *čarapali* - dvojica sjednu jedan nasuprot drugomu, a između sebe postave stolicu. Svaki od njih, uhvativši jednom rukom jednu nogu stolice, vuče stolicu prema sebi. Oči su im zavezane, a u drugoj ruci obojica drže čarapu u kojoj je krumpir. Jedan pozove drugoga, a ovaj uzvrat: *ku-ku!* Potom ga ovaj udari čarapom po glavi dok se ostali smiju (Friščić et al., 1999:175). U Lovincu se za istu igru kaže *vasaju se*.⁹ *Pravilno mora tući odozdo, a ako se mrže, onda zasuče sa strane, odozdo, tako da mu ne može nikako uteći. To je tučenje iznevirke* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 271).

Prema istom izvoru, u prethodno spomenutom selu momci su igrali i *kovanje*. U toj igri momci sjednu na pod u krug, te svaki uzima po dvije cjepanice - *ciplice*. Svaki momak dobiva svoje ime i ono što će kovati; sjekiru, motiku... Momak koji *zapovida* sjedne u *sridinu* kruga i naredi: *Svi kovači udri, kuj!* Potom svi kuju. Kad momak u *sridini* povikne: *I sam babo!* — svi kovači prestaju kovati, a *babo* kuje sam. Ako se koji momak - *kovač* zanese pa nastavi kovati i kad ovaj povikne *I sam babo!*, *babo* ga udari remenom po leđima. Potom *babo* upita Antu: *Što ti kuješ?*, ali prstom pokazuje na drugog kovača, npr. Milu. Ako Ante odgovori, *babo* ga kazni udarcem remenom po leđima. Ako, pak, Mile na kojega je *babo* pokazivao prstom ne odgovori, opet ga *babo* opali remenom. Kad *babo* povikne: *Vari!*, svi pušu pred sebe. Ako koji kovač ne zapuše, opet ga *babo* kazni na isti način.

U Lovincu je zabilježena još jedna igra - *razbijanje klade*. Jednom momku svežu zajedno ruke i noge, i to tako da su mu ruke ispod koljena. On leži na tlu. Dvojica uhvate drugog momka, jedan za ruke, drugi za noge, te njime tuku onog svezanog i pritom govore: *Pucaj bukvo, Andrija te cipa!* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 271).

2. IGRE U KOJIMA SU SUDJELOVALE DJEVOJKE I MLADIĆI

U Gackoj dolini vrlo popularna igra bila je *paun*. Poznate su dvije varijante te igre:

a) Djevojke i momci naprave kolo, a u sredini se jedan par *gega* poput paunova. Dok se oni *gegaju*, ostali pjevaju pjesmu:

⁹ Razlika od iste igre u Gornjem Prozoru je u tome što ovdje jedan kaže: *Di si Vaso?*, a drugi odgovara: *Evo me!*, nakon čega ga prvi udari čarapom. Možda otuda i dolazi naziv igre - *vasaju se*.

*Lipi dvoje u kolu, u kolu,
I na njima košulja, košulja,
Sa ostrišci vezena, vezena,
Sa popečkom peglana, peglana.
Paunicu nešto boli,
Sve od pupka pa do doli,
Paunac kaj junac,
Paunica kaj junica,
Poljup'te se među se sedam, osam puta,
Da ne bude paune, paunica ljuta.*

Nakon otpjevane pjesme par u sredini se poljubi i izabere novi par koji će doći na njihovo mjesto, a oni idu u kolo (Friščić et al., 1999:174). Ova varijanta poznata je i u Kosinju, ali bez određenog naziva. Tamo se uz nju pjevalo:

*Paunica kolo igra,
paun moj, paune.
Na čije ćeš dvore pasti,
paun moj, paune.
Čije ćeš zlato poljubiti,
paun moj, paune.
Ljub' paune i poljubi,
koga tebi drago.
Samo nemoj paune,
koga nemaš rado.
Ako nećeš nikoga,
a ti bježi iz kola*

(Bonifačić Rožin, IEF rkp 276).

b) Druga varijanta igre potvrđena je samo u Donjem Sincu. U sredini kola je jedan momak — *paun* — koji po završetku pjesme bira iz kola djevojku koju će poljubiti. On ju poljubi, a potom ta djevojka ide u sredinu. Ona je sada *paunica* koja će nakon završetka pjesme birati iz kola momka koga će poljubiti. Tako naizmjenice. U ovoj varijanti se pjevalo:

*Ljubi, ljubi paune,
Ako hoćeš i mene,
I onoga kraj mene*

(Friščić et al., 1999:174).

U Malome Polju mladi su igrali *kalfanje*. U toj igri momak koji vodi zove se *ćaća*.
Ćaća kaže: *Cigani, sjednite uz svoje ciganke!*

Potom skine remen i povikne: *Ljubite se!*

Svi parovi se počnu ljubiti.

Ćaća upita: *Kome nije za volju?*

Ivo odgovori: *Meni nije.*

Ćaća: *S kim bi se promijenio?*

Ivo: *S Jurom.*

Ćaća: *Jure, daš li mu djevojku?*

Ako Jure odgovori negativno, *ćaća* ga remenom udari po ruci, a Jure se i dalje ljubi sa svojom djevojkom. Ako Jure odgovori potvrdno, onda oni *minjaju* djevojke. Kad se neki momak želi promijeniti sa *ćaćom*, *ćaća* ga udari remenom po dlanu i preda mu remen. Potom igra kreće ispočetka, ali s novim *ćaćom*. Na samome kraju *kalfanja* *ćaća* povikne: *Ljubi se, gotovo je kalfanje!* — i svi se poljube (Bonifačić Rožin, IEF rkp 276).

U Lovincu je potvrđena igra *sićanj - veljača*. Djevojka i momak sjednu svaki na svoju stolicu, okrenuti jedan prema drugomu leđima. Odredi se koja je strana *sićanj*, koja *veljača*. Jedan momak povikne: *Sićanj!* Potom ovi dvoje trebaju okrenuti glavu na onu stranu koja je *sićanj*. Ako se oboje okrenu na pravu stranu, poljube se (Bonifačić Rožin, IEF rkp 271).

Igra *zalog* bila je poznata u Perušiću. U toj igri svatko neku svoju sitnicu ubaci u za to određenu kapu ili šešir. Momci u *mušku* kapu, djevojke u *žensku*. Iz obje kape istodobno se izvlači po jedan predmet. Djevojka i momak čiji su predmeti izvučeni izlaze van, gdje se poljube (Vedriš, 1998, Sem. r. - EZ FFZ).

Po prelima se igrala i igra *propadanje*, poznata pod tim nazivom u Prozoru i Sincu (Friščić et al., 1999:173). U Lovincu se naziva *vadenje iz Dunava*, u Čovićima i Ličkome Lešću *vratanje*, a samo u Ličkome Lešću i *na vrata* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 271; Friščić et al., 1999:173). Igra je potvrđena i u Pazarištima u Podastrani i Metku, ali bez određenog naziva (Kräusel, IEF rkp 218). U toj igri jedan momak stane na vrata i kaže: *Ja pade i propade!*¹⁰, a drugi ga upita: *Tko ti se dopade?*

Potom prvi imenuje djevojku koja mora doći do njega i poljubiti ga na vratima. Zatim ona ostaje, a momak se vraća ostalima. Potom ona poziva na vrata momka koji joj se sviđa. Tako naizmjenice.

Vrlo je popularna igra bila *okreni se buvo*. Pod tim nazivom poznata je u Josipdolu, Gackoj dolini, okolici Perušića, Pazarištima¹¹ i Sv. Roku (Bonifačić Rožin, IEF rkp 279; Ivančan, IEF rkp 285; Japunčić, 1998:278). U Malome Polju, Kosinjskom

¹⁰ U Podastraniji momak samo kaže: *Ja propade!* Daljnji tijek igre je isti kao i u ostalim selima u kojima je potvrđena ova igra.

¹¹ U Aleksinici i Dubravi igra se naziva *skoči buva*.

Bakovcu, Lovincu i Donjem Lapcu ista se igra naziva *buva* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 276; Selišek, 1996, Sem. r. - EZ FFZ; Bonifačić Rožin, IEF rkp 271, 327). Ista igra potvrđena je i u Ribniku, ali bez određenog naziva (Kräusel, IEF rkp 218).

U svim zapisima igra je opisana na sljedeći način:

Jedan momak kaže drugome: *Okreni se buvo!*

Taj odgovara: *Ne mogu.*

Prvi upita: *Zašto?*

Ovaj odgovora : *Zato, dok (npr.) Ivan ne poljubi Anu!*

Potom se Ana i Ivan poljube i sve se opet ponovi s novim parom.¹²

U Sv. Roku su dva momka koja vode igru morala biti iskusniji momci jer su trebali voditi računa o tome da djevojka i momak koji će se poljubiti nisu rodbina ili da ne postoji neki drugi razlog koji bi djevojku i momka doveo u neugodnu situaciju (Japunčić, 1998:278).

U Gornjem Sincu potvrđena je igra sličnog naziva: *okreni se bubo*. Djevojka i momak sjeli bi leđima jedan nasuprot drugomu. Ako se momak dopada djevojci, ona okrene glavu prema njemu da ju poljubi. Isto učini i momak (Friščić et al., 1999:174).

Mladi su na prelima igrali i igru zabilježenu u dvije varijante:

a) Jedan momak stane na vrata i pokuca. Drugi ga upita: *Tko je?*, a prvi odgovara: *Pošta!*. Zatim ga ovaj ponovo upita: *Šta pošta nosi?*, ovaj odgovara: *Bombone za (npr.) Maru!*¹³ Imenovana djevojka zatim odlazi na vrata i poljubi se s momkom. Nakon toga ona ponavlja isto, ali na vrata poziva momka koji joj se sviđa. Tako se izmjenjuju djevojke i momci. Ova varijanta igre u Lovincu je poznata kao *pošta iz Dunava*, u Sv. Roku i Ivčević Kosi kao *pošta*, a u Malome Polju kao *ljubav na vratima* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 271; Japunčić, 1998:279; Bonifačić Rožin, IEF rkp 276).

b) U drugoj varijanti igre momak - *poštar* pokuca na vrata, a ostali ga upitaju što treba. On odgovara da treba određenu djevojku (koja mu se sviđa), koja potom odlazi k njemu, poljubi se s njim, ostaje na vratima i poziva na isti način momka koji se njoj sviđa.

Ova varijanta poznata je u Pazarištima: Dragi pod nazivom *pošta*, u Velikoj Plani kao *ljubav na vratima*, a u Popovači su potvrđena oba naziva za istu varijantu igre. Ista je varijanta potvrđena i u Perušiću, ali bez određenog naziva (Vedriš, 1998, Sem. r. - EZ FFZ).¹⁴

¹² U Popovači se u ovoj igri koristi formula ranije spomenute igre *propadanje* i drugih naziva.

¹³ U Ivčević Kosi poštar je mogao donijeti i smokve umjesto bombona (Hećimović-Seselja, 1985:201).

¹⁴ Igra *pošta* potvrđena je i u Popovači, Vranovini, Maloj Plani, Kalinovači, Aleksinici i Dubravi, a *ljubav na vratima* u Ličkom Osiku, Lugu, Bakovcu, Popovači i Vranovini (Bonifačić Rožin, IEF rkp 275). No, obje su igre na svim navedenim lokalitetima potvrđene samo nazivom pa se ne može zaključiti radi li se o istoj, ovdje opisanoj igri, i ako se radi, o kojoj varijanti.

KOMUŠANJE, MALIĆANJE, CIGANANJE

Na ličkim prelima često su se i *komušali*. U Lovincu *jedan se momak digne, skinе kožun i prostre ga u kutu, a dotle se cure smiju i guraju jedna drugu koju će red. Sada dečko dođe curam i zgrabi jednu, ko vuk ovcu, i nastane čupanje. I onda on nju bubne na kožun, ona pade a on svr nje. Obično jednu nogu prebaci preko nje, a rukama drži joj ruke dok je umiri. Oni tu šapću i poljube se. Zna to trajati po jedan sat, da ju jaše. Ona leži na ledima, on na trbuhu. Tako isto urade i drugi* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 271).

Ovakva igra u Lovincu i Sv. Roku poznata je kao *komušanje*, u Ličkom Osiku kao *drpanje*, odnosno u Zapolju kao *lička šala* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 271; Japunčić, 1998:279; Bonifačić Rožin, IEF rkp 275; Ivančan, IEF rkp 285).

U Sv. Roku ona je za momke najvažniji dio prela i momak ima pravo povući na *komušanje* djevojku koju izabere, bilo to njoj po volji ili ne. Djevojka se pritom može i otimati, no momak je uvijek snažniji. Pritom ponekad dođe i do suza i ogrebotina, a rijeđe i do djevojačke vike nakon čega momak odstupi. Ovdje *komušanje* traje tek nekoliko minuta. U svemu tome postoje ipak nepisana pravila koja se ne smiju prekršiti. Najviše što momak smije učiniti jest poljubiti djevojku, uštipnuti je ili opipati. Sramota je za momka ako prijeđe granicu dopuštenog, a zajednička je sramota za djevojku i momka ako pretjeraju u pipanju koje se zove *pritiskanje* (Japunčić, 1998:279).

U Zapolju se *lička šala* igrala i vani kod ovaca (Ivančan, IEF rkp 285). I u Kopolju nije bila sramota ako je momak pred drugima, posebice na paši, povaljao djevojku po travi i poljubio ju. Za njih su rekli da se *drpadu*. *Ali i kod šalenja velika je bezobraština ako momak otkrije ili se dodirne djevojačkih sramotnih dijelova tijela. Nijedna djevojaka u ovom kraju toga mu ne bi oprostila i izgrela bi ga noktima. To momci dobro znaju i paze na stid, i kad se šale* (Grčević, ONŽO HAZU sign. NZ 21:621).

U većini sela Pazarišta postojala je igra zvana *malić*. Opisana je ovako: momci odlaze u posebnu prostoriju i tamo među sobom izaberu jednog koji će pozivati izabrane djevojke.¹⁵ U Lugu, Maloj Plani i Kalinovači taj se zvao *pandur*.¹⁶ Svaki momak sam sebi bira djevojku koja mu se sviđa. Pozvana djevojka odlazi momku koji ju je izabrao; mora obvezno doći, jer je inače momak može kazniti udarcem nogom u stražnjicu ili šamarom. Kad djevojka dođe, momak kaže da će ju *premalicati*. Potom oni *ofiraju, ljube se i isprobavaju, momak djevojku drpa u krevetu...* Ako se momak djevojci ne sviđa, ona ubrzo odlazi, no ako je suprotno, ostaju i duže.

¹⁵ U Podastrani domaći dečko poziva u drugu prostoriju momke iz drugih sela da si izaberu djevojke. Domaći momci su to dopuštali jer su i oni išli na prela u obližnja sela i tamo bili *poštmani*, tj. počašćeni tamošnjim djevojkama.

¹⁶ U ostalim selima Pazarišta u kojima je postojala ova igra, nije potvrđen poseban naziv za tog momka, ali je on imao istu funkciju kao i u selima u kojima se zvao *pandur*.

U Popovači i Bakovcu *malic* je označavao igru u kojoj bi djevojka i momak izašli van gdje su se ljubili, *zgrabali i podrpali*. Ista je igra u Klancu, Vranovini, Velikoj Plani i u Perušiću poznata kao *malicanje* (Ivančan, IEF rkp 285).

U Kosinjskom Bakovcu, ako je cura bila sramežljivija, mladić ju je mogao izvući u *maljić*, tj. mrak, gdje bi joj oteo poljubac (Selišek, 1996, Sem. r. - EZ FFZ).

U Gackoj dolini i Ličkom Osiku za djevojku i mladića koji su izašli van reklo se da su otišli u *cigane* (Friščić et al., 1999:174; Bonifačić Rožin, IEF rkp 275). U Malome Polju poznato je *ciganje*¹⁷, a u Ivčević Kosi *cigananje* (Bonifačić Rožin, IEF rkp 276; Hećimović-Seselja, 1985:201).

Osim što su znali ostati vani, gdje bi, kao što je potvrđeno u Perušiću, skidali odjeću i valjali se po njoj, djevojka i momak mogli su u Velikoj Plani otići i na sijeno, gdje im je bilo ugodnije ležati, a gazdarica im je za tu prigodu čak davala jastuk, plahtu i *biljac* (Ivančan, IEF rkp 285).

U nekim selima Pazarišta i u ovoj bi se igri odredio jedan momak kojem ostali govore koju su djevojku izabrali da izađe s njima van, u mrak. On potom poziva tu djevojku. U Popovači se on zove *poštar*, a u Velikoj Plani *pandurić*.¹⁸

U Ivčević Kosi taj momak, koji nema određeno ime, *pociganao* bi, tj. spojio sve parove, sebi ostavio svoju djevojku, pa bi i nju odveo u mrak, u *cigane*, gdje su i ostali parovi. Nakon nekog vremena *pocigani* su se vraćali iz mraka (Hećimović-Seselja, 1985:209).

Ako se momak u Perušiću odmah vratio u kuću, to je značilo da ga cura nije htjela, a u Popovači kažu: *Koji brzo ispraše iz mraka nije dobro, a koji ostanu dulje nije loše* (Ivančan, IEF rkp 285).

Dakako da je smisao ovakvih igara bio zbližavanje određene djevojke i momka, no u Ličkom Osiku tako se moglo spojiti i djevojku i momka koji nisu bili naklonjeni jedan drugomu. Dok su oni bili vani, ostali su se u kući smijali, a svaka je cura morala izaći, inače je mogla dobiti i batine (Bonifačić Rožin, IEF rkp 275).

Tako su uz šalu, smijeh i zabavu djevojke i mladići ostajali na prelu do dugo u noć, te tako imali vremena upoznati jedni druge i možda odabrati budućeg bračnog druga.

Dokad je trajao običaj prela, podataka nema, osim da su u Gornjem Sincu kraj Otočca trajala do iza Drugoga svjetskog rata, kada su mladi počeli izlaziti na zabave u restorane i hotele, a kasnije u disko-klubove (Friščić et al., 1999:175). Vjerojatno je slično bilo i u drugim krajevima Like, uz manju vremensku razliku od kraja do kraja.

¹⁷ *Ciganje* u Malome Polju potvrđeno je jedino nazivom, ali igra nije opisana.

¹⁸ U ostalim selima Pazarišta to nije potvrđeno.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Seoski sastanci mladih zbog upoznavanja, koji imaju radni i zabavni dio, pripadaju staroj slavenskoj baštini, koja je osobito zastupljena u istočnih Slavena (Komorovsky, 1973:23). U tom svom osnovnom obliku taj se običaj, najčešće nazivan *prelo*, najbolje, a čini se i najdulje očuvao u Lici. To prikazuje i njegov sintetski prikaz.

Analizom prikupljenih podataka pokazalo se da su lička prela bogata brojnim igrama. Prema dostupnim izvorima neke se od njih javljaju u više krajeva Like u raznim regionalnim varijantama, dok su druge igre specifične samo za određene regije (primjerice igra *paun* u Gackoj dolini i Kosinju, igra *pošta, odnosno ljubav na vratima* na južnim bunjevačkim područjima i u okolici Perušića, i dr.).

Posebno je zanimljiva igra u kojoj se tolerira slobodnije ponašanje mladih, nazvana različito u pojedinim regijama. Ova je pojava karakteristična za područje Lovinca, Sv. Roka i Pazarišta, dakle u bunjevačkim krajevima Like i u susjednom Kosinjskom Bakovcu i okolici Perušića, što je zanimljiv pokazatelj jer taj običaj ima srodne elemente običaju *liganja* u zapadnoj Hercegovini. Dakle, moguće je da je to dio tradicijskog naslijeđa koje su na ovo područje donijeli Bunjevci u doba svojih seoba u 17. stoljeću prema zapadnim hrvatskim prostorima (Pavičić, 1962:244; karta naselja u Lici).

VILLAGE MEETINGS OF THE YOUTH (*PRELA*)

Summary

The author has divided the review of village meetings of the youth into two wholes: in the first part of the article she defines the term *prela* and other terms of related meaning and determines the typology of *prela* according to the participants and the purpose of meetings; in the other, the entertaining part of *prela* is described, through a review of different jokes, songs, music, dance, riddles and games. The analysis of the collected data has shown that *prela* from Lika abound in numerous games. Some of them appear in several areas of Lika in various regional variants, while other games are specific only for certain areas. The author gives a review of all games represented at *prela* from Lika and she identifies them regionally according to the data available so far.

The games, which tolerate a more unrestrained conduct of the youth, are singled out. This phenomenon is especially characteristic for Bunjevci area in Lika, which is an interesting indicator, because this custom has related elements to the custom of *liganje* in western Herzegovina. Therefore, it is possible that this game is a part of traditional heritage, which was brought to this area by Bunjevci during their movements towards western Croatian regions in the 17th century.

Village meetings of the youth with the purpose of get-acquainted, which consist of a working and entertaining parts, belongs to the old Slavic heritage which is particularly represented with eastern Slavs. This custom in its basic form, most often called *prelo*, has been best and, it seems the longest, preserved in Lika. This also shows the synthesised review of this custom.

Translated by Snježana Ivanović

Keywords: village meetings / the youth / Bunjevci / Lika